

3.6.2025

Diaarinro VN/25123/2024

Ennallistamissuunnitelman valmistelun teemaryhmän 1 Maa- ja sisävesiluontotyytit, lajien elinympäristöt sekä virtavedet ja tulvatasanteet (Artiklat 4 ja 9)

Lisäkokous, metsät ja suot

Aika: tiistai 3.6.2025 klo 10.00–12.00

Paikka: Teams

Paikalla: Mikko Kuusinen, Hanna-Leena Keskinen (ympäristöministeriö), Katja Matveinen, Jouni Tammi, Antti Parjanne, Antti Leinonen (maa- ja metsätalousministeriö), Pauliina Louhi (Luonnonvarakeskus), Pirkko Siikamäki (ELY-keskus), Santtu Kareksela (Metsähallitus Luontopalvelut), Lauri Karvonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), Krister Karttunen, Anna Suuronen, (Syke), Marita Arvela, Aija Kukkala (sihteerit, Syke)

Poissa: Turo Hjerpe, Esko Hyvärinen, Iris Mäntylä, Olli Ojala, (ympäristöministeriö), Janne Pitkänen, varajäsen Ville Schildt (maa- ja metsätalousministeriö), varajäsen Hannu Lehtonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), Jarkko Nurmi, varajäsen Mari Lyly (Suomen riistakeskus), Pauliina Louhi (Luonnonvarakeskus), Riikka Salomaa, varajäsen Arto Sorri (Suomen metsäkeskus), varajäsen Raisa Tiilikainen (Metsähallitus Luontopalvelut), Marja-Liisa Pitkänen (ELY-keskus), Maija Häggblom (Ahvenanmaan maakuntahallitus), Antti Sallinen, varajäsen Mari Annala (Suomen ympäristökeskus), varajäsen Sakari Sarkkola, sihteeri Raisa Nikula (Luonnonvarakeskus),

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Mikko Kuusinen avasi kokouksen klo 10.01 ja asialista hyväksyttiin.

2. Aikaisempien kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen

Aiempien kokousten pöytäkirjat hyväksytään seuraavassa kokouksessa.

3. Tulvametsät ja metsäluhdet yleisesittely (Krister Karttunen)

Krister Karttunen (Syke) piti esittelyn tulvametsistä ja metsäluhdist. Molemmista luontotyypeissä esiintyy sisäistä ekologista vaihtelua. Tulva on molemmille luontotyypeille merkittävä tekijä.

Esityksen jälkeen käydyssä keskustelussa tuotiin esiin seuraavia huomioita ja näkökulmia:

- Turpeen olemassaolo on merkittävä erotustekijä metsäluhtien ja tulvametsien välillä. Määritelmän mukaan metsäluhdassa on ohut turvekerros. Luonnonsuojelulain inventointiohjeistuksessa on tästä tarkemmat tiedot. Myös Syken julkaisusarjassa on tulossa raportti maastoinventointien tarpeisiin.
- Ennallistamisasetuksessa on luontotyyppiryhmäjako kosteikkoihin ja metsiin, keskusteltiin kumpiin nämä luontotyytit menevät. Ennallistamisasetuksen luontotyyppiryhmittelyssä (liite I) tulvametsät kuuluvat jokien, järvien sekä tulva- ja ranta-alueiden luontotyypeihin ja metsäluhdet kosteikkoihin.
- Molempia luontotyyppiä uhkaavat muutokset sekä veden puolelta että maanpuolelta (mm. metsätalous).
- Kohteet ovat usein pienialaisia, joita ei ole erikseen rajattu omiksi kuvioiksi. Niillä ei monestikaan ole suurta arvoa metsätaloudellisesti. Metsätalouden ohjeiden täsmennyksillä voisi mahdollisesti säästää kohteita.
- Tulvaniityt metsittyvät usein takaisin tulvametsiksi. Molemmat luontotyytit ovat uhanalaisia. Pitäisikö tulvaniityistä olla kuitenkin enemmän huolissaan? Tästä on aiemminkin keskusteltu Suomessa, ja pitäisi löytää tasapaino tulvaniityjen ennallistamisen ja kehittyvien tulvametsien suojelun välillä.

ELYjen pitää tapauskohtaisesti harkita, mikä on kullakin kohteella järkevä menettely. Natura-alueilla suojeluperuste voi toimia ohjaavana tekijänä, samoin lajisto. Perinnebiotoopilla hoidon jatkuvuus on myös huomioitava.

4. Luontotyyppikohtaiset käsittelyt (Hanna-Leena Keskinen, Aija Kukkala)

Tulvametsät

- Luontotyyppin määritelmässä on puuston osalta luonnontilaisuus, mukana ei ole voimakkaasti muuttuneita ja metsätalouskäytössä olevia esiintymiä.
- Tulvametsiä esiintyy sekä boreaalisella että alpiinisella alueella. Tietopohja luontotyyppin esiintymisestä on heikko. Tietopohja alpiinisen alueen osalta on parantunut Ylä-Lapin kaukokartoitushankkeen ansiosta.
- Tulvametsät on sisällytetty ympäristöhallinnon SAKTI-järjestelmässä olevaan pinta-ala-arvioon vain vesialueiden osalta.
- Esiintymisalueen pinta-alan arvioinnissa on mahdollista käyttää mallinnusta, mutta siihen liittyy epävarmuuksia. Nykyinen pinta-ala boreaalisella alueella on kuitenkin hyvin todennäköisesti aliarvio.

Käydyssä keskustelussa tuotiin esiin seuraavia huomioita ja näkökulmia:

- Natura-alueet, esim. Tornionjoki tai Kiiminkijoki on suojeltu vain vesialueen osalta, suojelu päättyy vain vesirajaan. Tulvametsät jäävät suojelun ulkopuolelle.
- Jotkut joet ovat Natura-alueena eri perusteella, esim. Vantaanjoki vuollejokisimpukan perusteella, mutta ei huomioitu tulvametsiä. Oulankajoen erikseen rajattu joitakin tulvanmetsäalueita mukaan suojelukohteiksi. Luonnonsuojelulain suojelun lähtökohtana on pienialaisten esiintymien suojelu. Jos ajatellaan suojelua laajemmilla tulvametsäalueilla, tarvitaan lisäksi suojelualueiden perustamista.
- POTUT-hankkeessa on tehty mallinnusta vain tietyille vesistöille. Siinä tarkasteltiin noin kymmenen aluetta, joille mallinnus tehtiin, eikä tuloksia voitu ekstrapoloida ja yleistää koko Suomeen. Hankkeen lähtökohtana oli etsiä mallinnuksen avulla potentiaalisia kohteita, mutta luontotyyppin esiintymisen validointiin tarvitaan maastokäyntejä.
- Suuri osa luontotyyppin pinta-alasta on ei-hyvässä tilassa, mikä kasvattaa ennallistamistarvetta.
- Luontotyyppin ennallistamisessa on haasteita, ja kysymykset nousevat mahdollisesti erityisesti v. 2030 jälkeen ennallistamissuunnitelman tavoitteissa.

Metsäluhdut

- Aikaisemmin ei olla raportoitu luontotyyppin esiintymisalueen pinta-alaa luontodirektiivin suojelutasoarvioinnissa.
- Luontotyyppiin liittyy tietopuutteita, pinta-alasta suuri osa tuntemattomassa tilassa.
- Luonnonsuojelulailla pystytään suojelemaan tervaleppävalaisia metsäluhtia (64 §)

Käydyssä keskustelussa tuotiin esiin seuraavia huomioita ja näkökulmia:

- Suuri osa pinta-alasta on tuntematonta. Millaiset ovat mahdollisuudet paikata tietopuutteita pinta-alaan laadun osalta, kun ennallistamisasetuksen toimeenpano etenee?
- Metsäluhtien määritelmässä puustorakenteen luonnontilaisuus ei ole poissulkeva kriteeri, vesitalous sen sijaan on.
- Metsäluhdut ovat usein ravinteikkaita, hyväkasvuisia kohteita. Ojituksia on kohdistunut luontotyyppiin.

Vaihtumissuot ja rantasuot

Käydyssä keskustelussa tuotiin esiin seuraavia huomioita ja näkökulmia:

- Vaihtumissoilla ja rantasilla on Suomessa suuria pinta-aloja, vaikka kohteet voivat olla usein pieniä laikkuja.
- Luontotyyppi on hyvin heterogeeninen, sisältäen mm. karuja nevoja, mutta myös luhtia. Luontotyyppiin kuuluu hyvin erilaisia kohteita. Se aiheuttaa haastetta ennallistamiselle. Kohteita voisi olla järkevää pilkkoa ekologisiin osa-alueisiin.

- Onko tilanne samanlainen ympäri Eurooppaa, että luontotyyppi sisältää paljon vaihtelua? Luontotyyppioppaan kuvaus linkittyy keskieurooppalaiseen tutkimukseen. Keski-Euroopasta isot suoyhdistymät on tuhottu ja tämä luontotyyppi sisältää niiden rippeitä.
- Keskustelussa tuotiin esille näkemys, että suoyhdistymätyypeillä suojelutasoarvioinnissa käytetty otosanalyysi mietityttää. Tuotiin esille, että VMI:stä on mahdollista laskea pinta-aloihin liittyvät luotettavuudet, joita on usein hyödynnetty arvioinnissa. Aapa- ja keidassoiden osalta puhutaan hyvin suurista pinta-aloista. Esitetyssä kommenttipuheenvuorossa toivottiin tarkempaa pinta-alan luotettavuusarviointia ja virhelähteiden arviointia, ettei tuotettaisi liian suurta ennallistamistarvetta.

Jalopuumetsät

- Harvinainen ja pienialainen luontotyyppi esiintyy vain boreaalisella alueella, ja tiukasti rajatuilla alueilla.
- Luontotyyppiin kuuluvat jalopuuvaltaisten lehtojen luonnontilaiset tai niiden kaltaiset esiintymät.
- Luonnonsuojelulain 64 §:n rajauspäätöksillä suojattava luontotyyppi

Käydyssä keskustelussa tuotiin esiin seuraavia huomioita ja näkökulmia:

- Haasteena ovat epävarmuudet siitä, miten paljon luontotyyppiä on aikaisemmin ollut. Jos lähtökohtana on vuoden 1995 pinta-ala, palauttamisen tarvetta jalopuumetsille ei ole. Selvää kuitenkin on, että runsasravinteisia jalopuuvaltaisista lehtoja on raivattu pelloiksi jo hyvin varhain.

Maankohoamisrannikon primäärisuknessiometsät

- Primäärisuknessiometsät esiintyvät sarjoina, joten luontotyyppi on monimuotoinen. Meren vaikutus näkyy tulvaisuutena. Luontotyyppillä on päällekkäisyyttä muiden luontotyyppien kanssa.
- Yksittäisiä rantametsiä ei lasketa luontotyyppiin, jos suknessiosarjaa ei löydy. Usein sarjat ovat hyvin pirstaloituneita ja huonosti säilyneitä. Luontotyyppiä on huomattavasti hävinnyt.
- Luontotyyppin inventointitiedot ovat vanhentuneita, myös Natura-alueilta.
- Natura-alueiden ulkopuolella esiintymät ovat pieniä ja heikentyneitä.
- Tietopuutteet luontotyyppistä ovat huomattavia. Luontotyyppin tunnistaminen ja seuranta vaatii maastotarkastelua.

Käydyssä keskustelussa tuotiin esiin seuraavia huomioita ja näkökulmia:

- Vuoden 1995 pinta-alaa on vaikea arvioida, ja arkistolähteissä olevat tiedot ovat erilaisin menetelmin tuotettuja. Nykyinen suojeluaste voi olla parantunut. Historiallista pinta-alaa on vaikea määrittää.
- Merenpinnantason muutokset ilmastomuutoksen myötä voivat vaikuttaa luontotyyppiin (kumota maankohoamisen vaikutuksen).
- Luontotyyppi on useista syistä haastava ennallistamissuunnitelman laatimisen kannalta.

5. Muut asiat

Puheenjohtaja nosti esiin pienryhmien työskentelyn aloittamisen ja muistutti, että ryhmät laittaisivat ensimmäisen kokouksen kalenteriin.

Pienryhmien käytössä olevat materiaalit: luontotyyppikortit ja luontotyyppiexcel annetaan teemaryhmälle ja pienryhmille aineistoksi. Työselosteet ovat eri vaiheessa eri luontotyypeillä, mutta ne löytyvät materiaaleista ja puuttuvat materiaalit lisätään kesäkuun aikana.

6. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 4.6. klo 8.00 (aiheena tunturiluontotyypit) ja tiistaina 10.6.2025 (aiheena on lajien elinympäristöt).

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.55.